

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رابطه کارآمدی با اخلاق و سیاست در حکمت متعالیه

(مجموعه مقالات)

به کوشش
محمد حسن روزبه

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

رابطه کارآمدی با اخلاق و سیاست در حکمت

متعالیه (مجموعه مقالات)

به کوشش محمدحسن روزبه

ناشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

تهیه

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

سروراستار

محمدباقر انصاری

ویراستار

علیرضا سالوند

لیتوگرافی، چاپ و صحافی

چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۱

شمارگان: ۳۰۰

مرجع بهای کتاب: وبگاه رسمی نشر پژوهشگاه

علوم و فرهنگ اسلامی

عنوان: ۷۸۲؛ مسلسل: ۱۱۸۴

نشانی

قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، نشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

تلفن و دورنگار: ۳۷۸۳۲۸۳۳ - ۰۲۵

ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸

کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱

مراکز پخش

۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار ۳۷۸۳۲۸۳۴ - ۰۲۵

۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی در دانشگاه تهران،

پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن:

۰۲۱ - ۶۶۹۵۱۵۳۴

وبگاه: www.pub.isca.ac.ir

رایانامه: nashr@isca.ac.ir

فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir

فروشگاه نشر دیجیتال: www.pajoohaan.ir

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

روزبه، محمدحسن، ۱۳۴۸ - گردآورنده

مجموعه مقالات رابطه کارآمدی با اخلاق و سیاست در حکمت متعالیه/ محمدحسن

روزبه؛ تهیه پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۴۰۱

ص. ۳۳۲

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

978-600-195-830-4

وضعیت فهرست نویسی:

فیبا

یادداشت:

کتابنامه.

موضوع:

اخلاق و سیاست - مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع:

اخلاق اسلامی - مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع:

حکمت متعالیه - مقاله‌ها و خطابه‌ها

شناسه افزوده:

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

رده‌بندی کنگره:

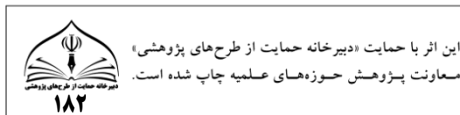
JA ۷۹

رده‌بندی دیویی:

۱۷۲/۴

شماره کتابشناسی ملی:

۹۱۴۵۷۹۹

فهرست مطالب

سخنی با خواننده	۱۳
مقدمه	۱۷
۱. سؤالات اصلی و فرعی	۱۹
۲. هدف و ضرورت تحقیق	۲۰
۳. پیشینه تحقیق	۲۱
۴. چارچوب و مبانی نظری تحقیق (پیش فرض های تحقیق)	۲۲
۵. تعریف اصطلاحات و مفاهیم اساسی تحقیق	۲۳
الف) کارآمدی	۲۳
ب) بهره‌وری	۲۹
ج) نظام سیاسی	۳۰
د) مکاتب اخلاقی	۳۲
ه) اخلاق سیاسی	۳۴
و) حکمت متعالیه و چارچوب نظری	۳۵
ز) اخلاق متعالیه	۴۰
ح) دولت متعالیه	۴۵

۴۶	ط) ارزش
۴۸	سلسله مراتب ارزش‌ها (امنیت، سلامت، رفاه، آرامش و...)
۵۰	ی) ادب
۵۱	ک) سنجش کارآمدی
۵۲	ل) مراتب کارآمدی
۵۴	مؤلفه‌های کارآمدی نظام
۵۴	۶. مشکلات و موانع تحقیق
۵۵	۷. روش و نوع تحقیق
۵۵	۸. سرفصل‌های اصلی تحقیق
۵۷	کتابنامه

فصل اول: مبانی اخلاق سیاسی و کارآمدی نظام سیاسی

	تحلیل رابطه نظریه‌های کارآمدی نظام سیاسی با مکاتب اخلاقی بر اساس حکمت متعالیه / محمدحسن روزبه
۶۱	چکیده
۶۳	مقدمه
۶۵	۱. تعریف مفاهیم
۶۵	الف) کارآمدی
۶۵	ب) نظام سیاسی
۶۶	ج) مکاتب اخلاقی
۶۷	د) حکمت متعالیه و چارچوب نظری
۶۹	۲. نظریه‌های کارآمدی

۳. کارآمدی و مدیریت	۷۲
۴. کارآمدی و توسعه و نوسازی	۷۹
نتیجه‌گیری	۹۰
کتابنامه	۹۳
مقایسه شاخصه‌های کارآمدی نظام سیاسی متکی به آموزه‌های اخلاقی حکمت	
متعالیه با دیگر نظام‌های متکی به مکاتب اخلاقی دیگر / محمدحسن روزبه ...	
۹۷	۹۷
مقدمه	۹۹
۱. نظامات مدرن	۱۰۱
۲. نظام متعالیه	۱۱۲
نتیجه‌گیری	۱۲۱
کتابنامه	۱۲۴
اخلاق سیاسی و کارآمدی نظام سیاسی / نجمه کیخا	
۱۲۷	۱۲۷
مقدمه	۱۲۸
۱. کارآمدی	۱۳۱
۲. اخلاق سیاسی	۱۳۲
۳. اخلاق حرفه‌ای و کاربردی	۱۳۶
الف) پیش‌بینی‌پذیر شدن اخلاق سیاسی	۱۳۸
ب) شناسایی صاحبان حقوق	۱۳۹
ج) تعریف حقوق	۱۴۰
د) عدم تعارض حقوق با یکدیگر، آینده‌نگری	۱۴۱

۱۴۲		۴. اخلاق سیاسی و اخلاق حرفه‌ای
۱۴۴		۵. حکمرانی مطلوب
۱۴۷		۶. اصلاح انگاره‌های اخلاق سیاسی
۱۵۱		نتیجه‌گیری
۱۵۳		کتابنامه

فصل دوم: بررسی اخلاق و کارآمدی نظام جمهوری اسلامی بر اساس

آموزه‌های حکمت متعالیه

نقش اخلاق سیاسی امام خمینی در کارآمدی جمهوری اسلامی ایران / رضا

۱۵۷		لک‌زایی
۱۵۷		چکیده
۱۵۹		مقدمه
۱۶۳		۱. مفهوم کارآمدی و چارچوب نظری
۱۶۹		۲. کارآمدی در عرصه بینش سیاسی
۱۶۹		الف) مشروعیت
۱۷۰		ب) خودباوری
۱۷۱		۳. کارآمدی در عرصه گرایش سیاسی
۱۷۱		الف) محبت
۱۷۴		ب) رضایت
۱۷۴		ج) تواضع
۱۷۵		د) استقامت
۱۷۵		ه) زهد

۱۷۷	۴. کارآمدی در عرصه کنش سیاسی
۱۷۷	الف) عمل به تکلیف
۱۷۸	ب) وضع قوانین
۱۷۹	ج) کسب قدرت سیاسی
۱۷۹	۵. حکمت متعالیه و کارآمدی
۱۸۳	۶. دیدگاه کارآمدی امام خمینی
۱۸۶	۷. مردم‌سالاری دینی و حکمت متعالیه
۱۸۹	۸. تطبیق دیدگاه کارآمدی امام خمینی در دفاع مقدس
۱۹۰	الف) تبدیل فرصت به تهدید
۱۹۱	ب) حضور مردم قبل از دفاع مقدس
۱۹۳	ج) حضور همه مردم در جنگ
۱۹۴	د) حضور مردم در پشت جبهه
۱۹۵	حضور مردم، تفاوت ما و صدام
۱۹۵	ه) حضور مردم پس از جنگ
۱۹۷	نتیجه‌گیری
۱۹۹	کتابنامه
	بررسی نقش تغییر ارزش‌ها و اخلاق کارگزاران در تغییرات سیاسی و بحران‌های دهه دوم و سوم جمهوری اسلامی مبتنی بر آموزه‌های حکمت متعالیه / محمدحسن روزبه
۲۰۳	روزبه
۲۰۳	چکیده
۲۰۵	مقدمه
۲۰۷	۱. چارچوب نظری، بیان مسئله و تعریف مفاهیم

۲. سؤال اصلی و فرضیه ۲۱۰
۳. ارزش‌های اخلاقی جمهوری اسلامی ۲۱۱
- اخلاق کوخ‌نشینی ۲۱۳
۴. تغییر ارزش‌ها ۲۲۲
۵. بحران‌های دهه دوم و سوم ۲۳۰
- الف) شورش حاشیه‌نشینان ۲۳۲
- ب) حادثه کوی دانشگاه ۲۳۵
- ج) حوادث سال ۱۳۸۸ ۲۴۱
- نتیجه‌گیری ۲۵۱
- کتابنامه ۲۵۴
- بررسی نقش اخلاق در تأسیس و استمرار نهادهای انقلابی کارآمد نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر آموزه‌های حکمت متعالیه / محمدحسن روزبه ۲۵۷
- چکیده ۲۵۷
۱. تعریف مفاهیم و چارچوب نظری ۲۵۹
۲. نهادهای تأسیسی و تأمینی ۲۶۲
- الف) انتخاب و انتخابات ۲۶۲
- ب) رهبری ۲۶۸
- ج) مجلس خبرگان قانون اساسی ۲۷۴
۳. نهادهای تأمینی ۲۷۷
۴. نهادهای تعدیلی ۲۸۴
۵. نهادهای تأدیبی ۲۹۱
- نتیجه‌گیری ۲۹۵

کتابنامه ۲۹۸

نمایه‌ها

آیات ۳۰۱

روایات ۳۰۴

موضوعات ۳۰۵

اعلام و مشاهیر ۳۲۶

مکان‌ها ۳۲۹

تنالگان ۳۳۰

سخنی با خواننده

پژوهش در حوزه اندیشه سیاسی از منظر دینی در راستای شناخت مبانی، سرشت و ساختار آن در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی ضرورتی انکارناپذیر یافته است. ژرف‌نگری در مبانی دینی مشتمل بر عقل و آموزه‌های وحیانی و عرف جامعه اسلامی - ایرانی، شرطی اساسی در پویایی پژوهش‌ها برای دستیابی به الگوی مطلوب حکومت اسلامی در دوره جدید است؛ از این رو شناخت، بازخوانی، بازنگری و بومی‌سازی مسائل علم و اندیشه سیاسی، جایگاه ویژه‌ای در این پژوهش‌ها دارند.

بی‌تردید قصد اولیه انقلاب اسلامی هدفمندی و ارتقای کیفیت زندگی مؤمنان بر اساس نص اسلامی بود. لازمه تحقق این هدف، تربیت اندیشمندان فراوان و انجام تحقیقات به‌روز، کارآمد و معتبر علمی بود که در این راستا با راهنمایی استادان و همکاری طلاب فارغ‌التحصیل علوم سیاسی، زمینه شکل‌گیری پژوهش‌گروه علوم و اندیشه سیاسی در سال ۱۳۷۳ فراهم شد. تجربه نو و موفق این پژوهشگران در معرفی بخشی از میراث سیاسی عالمان شیعه و تألیف آثاری مستقل درباره مسائل نوپیدای سیاسی، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های این مرکز و ارتقای آن به پژوهش‌گروه‌ای مستقل مهیا کرد.

این پژوهشکده در راستای ایفای رسالت خود، تولیدات پژوهشی فراوانی را به جامعه علمی ارائه کرده است؛ از آن جمله می‌توان به تألیف، تصنیف و ترجمه ده‌ها کتاب در حوزه اندیشه سیاسی اسلام اشاره کرد. چشم‌انداز آینده این پژوهشکده تبدیل شدن به مرجعی علمی در اندیشه سیاسی - دینی است تا بتواند با گردآوری مهم‌ترین تلاش‌ها و اندیشه‌ها به بسیاری از علاقه‌مندان این حوزه، خدمات علمی مؤثری را ارائه کند.

کتاب حاضر با هدف استفاده از تراش علمی و فکری بسیار ارزشمند حکمای اسلامی به‌ویژه حکمای حکمت متعالیه در توصیف و تحلیل موضوعات و مسائل جامعه مسلمانان و نظام اسلامی نگارش یافته است. سعی شده است با بهره‌گیری از اصول حکمی حکمت متعالیه یکی از مسائل روز و مبتلابه نظام اسلامی یعنی مناسبات اخلاق و کارآمدی نظام بررسی شود. در این اثر تلاش شده است استغنائی حوزه اندیشه سیاسی اسلامی را نمایان کنیم تا نیازی به تمنای از بیگانه نماند؛ آنان که که خود گمشدگان لب دریابند. بنابراین مخاطب اصلی این پژوهش فرهیختگان حوزه و دانشگاه‌اند و اثر برای بهره‌مندی دانشجویان عزیز و طلاب محترم علوم دینی تهیه شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی و حوزوی، دیگر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی لازم می‌داند از تلاش‌های مدیر محترم طرح پژوهشی دکتر محمدحسن روزبه و همکاران طرح، ارزیاب محترم دکتر نجمه کینخا، مدیر محترم گروه دکتر شریف لکزایی، مدیر محترم امور پژوهشی دکتر محمود فلاح و تمام دست‌اندرکاران نشر تشکر و قدردانی کند؛ همچنین از ریاست محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر نجف لکزایی که مساعدت‌های مؤثر ایشان نقشی اساسی در به‌سرانجام‌رسیدن

پژوهش حاضر داشت، تشکر نماید. در پایان از اداره نشر پژوهشگاه به جهت آماده‌سازی و چاپ آن تشکر و قدردانی می‌شود.

این پژوهشکده در راستای حیات و بالندگی خود از انتقادهای و پیشنهادهای علمی استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم استقبال می‌کند. امید است این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی اندیشه سیاسی اسلام را فراهم سازند.

دکتر منصور میراحمدی

مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی